

RAPPORT
**HANDICAPPEDE ELEVERS ADGANG TIL
GYMNASIER OG HF**

ULYKKEPATIENT
FORENINGEN

UlykkesPatientForeningen, 2022

Handicappede elevers adgang til gymnasier og hf

Rapport udgivet af UlykkesPatientForeningen, 2022

*Publikationen kan frit refereres
med tydelig kildeangivelse.*

Tekst: Marlene Langbo-Friis og Mogens Folkmann Andersen

*UlykkesPatientForeningen
Fjeldhammervej 8
2610 Rødovre*

www.ulykkespatient.dk

INDHOLD

1. HOVEDKONKLUSIONER	4
1.1 God fysisk og faglig tilgængelighed – men det sociale halter.....	4
1.2 Hver 10. skole har ingen vejledning om støtte til eleverne	4
1.3 Manglende information og retningslinjer gør opstart og studie sværere.....	4
2. ULYKKESPATIENTFORENINGEN ANBEFALER	5
3. UNDERSØGELSENS BAGGRUND OG INDHOLD	6
3.1 Stort frafald på de videregående uddannelser	6
3.2 Data fra uddannelsesinstitutioner og elever	6
3.3 Fysisk, faglig og social tilgængelighed	6
4. UNDERSØGELSENS RESULTATER	8
4.1 Valg af uddannelsessted.....	8
4.2 Fysisk og faglig tilgængelighed.....	8
4.3 Social tilgængelighed.....	9
4.4 Adgang til støtte og vejledning	9
4.5 Faste procedurer for optag af elever med handicap	11

1. HOVEDKONKLUSIONER

Det kan være svært for et menneske med et handicap at finde fodfæste på arbejdsmarkedet. Vi ved fra utallige undersøgelser¹, at uddannelse spiller en stor rolle for at det kan lykkes – jo længere uddannelse, jo større er beskæftigelses sandsynligheden. Derfor er det ekstra vigtigt, at adgangsforholdene er i orden på de uddannelser, som oftest er adgangsporten til videregående uddannelse, typisk stx, hhx, htx og hf. Mens vi kan glæde os over, at de danske gymnasier generelt er ret tilgængelige, så er der også områder, hvor praktiske forhold kan gøre det sværere for en elev med handicap at påbegynde og gennemføre en uddannelse.

1.1 God fysisk og faglig tilgængelighed – men det sociale halter

De danske gymnasier/hf har generelt en god tilgængelighed for elever med fysiske funktionsnedsættelser. På langt hovedparten af gymnasierne er det muligt at færdes i bygningerne uden at være afhængig af hjælp fra andre. Tilsvarende er der god adgang til alle faglokaler, og den faglige tilgængelighed vurderes overordnet som god. Dog bemærkes det, at der er en mindre gruppe skoler, som i dag tilsyneladende fortsat ikke opfylder de krav til den fysiske tilgængelighed, som findes i bygningsreglementet.

Hvor den fysiske og faglige tilgængelighed² generelt kan betegnes som god, så ses der i højere grad udfordringer med at sikre social tilgængelighed for eleverne. I undersøgelsen måler vi denne type tilgængelighed som muligheden for at færdes frit sammen med klassekammeraterne i tiden mellem og efter undervisningstimerne. På 1/3 af institutionerne er dette ikke muligt, og eleverne må fx vælge en anden vej end de andre, når de skal fra det ene lokale til det andet, eller de er afhængige af hjælp fra andre, for at kunne følges med resten af klassen.

1.2 Hver 10. skole har ingen vejledning om støtte til eleverne

Undervisningsinstitutionerne er overordnet gode til at vejlede deres elever om mulighederne for praktisk og faglig støtte, som skal kompensere for et handicap. Dog angiver hver 10. skole, at den ikke tilbyder adgang til vejledning om støttemuligheder til eleverne. Dette tal er overraskede højt og kan få store konsekvenser for den enkelte. Eleverne beskriver selv, at vejledningen er vigtig for at kunne gennemføre uddannelsen, og i værste fald kan fraværet af en vejleder bidrage til det store frafald, som generelt ses blandt elever og studerende med handicap.

1.3 Manglende information og retningslinjer gør opstart og studie sværere

Relativt få skoler (15 %) har samlet information om tilgængeligheden på deres hjemmeside. Tilsvarende har kun hver 5. skole på forhånd etableret en praksis for, hvordan man modtager og hjælper elever med handicap.

Vi kunne ønske, at skolerne blev bedre til at oplyse og støtte i forhold til tilgængeligheden. Manglende indtryk af de fysiske forhold kan afskrække mulige elever fra at søge en gymnasie/hf-plads og tilsvarende kan en "håndholdt" og ad hoc baseret tilgang give et mindre sammenhængende og gennemtænkt forløb, som kan gøre det vanskeligere at gennemføre en gymnasial uddannelse.

¹ Bl.a. rapportererne "Handicap, uddannelse og beskæftigelse", SFI, 2014 og 2017.

² Begrebet faglig tilgængelighed dækker over undervisningens egnethed ift. at tilgodese et handicap. Herunder kan fx ligge faktorer som undervisningsmaterialernes tilgængelighed og udformning, undervisningens afholdelse ift. fx behovet for pauser eller særlige fysiske omgivelser, brug af læringsmetoder mv.

2. ULYKKEPATIENTFORENINGEN ANBEFALER

- At de 10 % af skolerne, som i dag ikke tilbyder vejledning om støttemuligheder til eleverne, snarest etablerer en vejledningsfunktion. Vejledning og den medfølgende hjælp kan være udslagsgivende for, om elever med handicap gennemfører en gymnasial uddannelse og dermed får adgang til videregående uddannelse og ultimativt til et arbejdsliv på samme vilkår som andre.
- At alle uddannelsesinstitutioner klart på deres hjemmeside beskriver adgangsforholdene for elever med handicap.
- At skoleledelserne på landets stx, hhx, htx og hf-institutioner tager initiativ til at udarbejde faste retningslinjer, som kan gøre opstart og studietid mere velfungerende og forudsigelige for elever med handicap.
- At man i den fysiske indretning af den enkelte uddannelsesinstitution tænker det sociale aspekt ind. Det er vigtigt, at elever med et handicap ikke kun har adgang til klasselokalerne, men også til fællesskabet.
- At der oprettes en hjemmeside under Undervisningsministeriet, som giver ungdomsuddannelserne et klart og samlet overblik over, hvilke muligheder, de har for at søge støtte til elever med handicap.

3. UNDERSØGELSENS BAGGRUND OG INDHOLD

3.1 Stort frafald på de videregående uddannelser

Vi ved fra talrige undersøgelser, at en længerevarende uddannelse er den sikreste vej til beskæftigelse for mennesker med et handicap. Desværre ved vi også, at frafaldet på lange- og mellemlange videregående uddannelser er betydeligt højere blandt elever med handicap end hos deres klassekammerater³. Faktisk ser vi et gap på hele 20 procentpoint i frafaldstallene mellem de to grupper⁴. Blandt årsagerne er manglende faglig tilgængelighed, manglende støttemuligheder og dårlige muligheder for at deltage i det sociale liv omkring studiet.

Det er relevant at se på, om den samme tendens også gør sig gældende allerede i det uddannelsesled, som skal forberede de unge til en videregående uddannelse. Er der barrierer på gymnasier og hf-tilbud, som allerede her hæfter en særlig gruppe elever af?

3.2 Data fra uddannelsesinstitutioner og elever

Rapporten baserer sig på data indsamlet af UlykkesPatientForeningen i april-maj 2022. Alle landets 140 udbydere af stx og hf-uddannelser modtog tilbud om at bidrage til undersøgelsen. 50 besvarede det udsendte spørgeskema, og besvarelsene dækker alle landets regioner. Sideløbende indhentede vi i samarbejde med Sammenslutningen af Unge med Handicap (SUMH) input fra nuværende og tidligere elever på landets gymnasier og hf-kurser, for at få et indblik i brugernes oplevelser af tilgængeligheden på uddannelsesinstitutionerne⁵.

3.3 Fysisk, faglig og social tilgængelighed

Vi har set på både den fysiske, den sociale og den faglige tilgængelighed på de enkelte institutioner.

Vi spurgte specifikt til:

- Adgangen til oplysninger om fysisk tilgængelighed på institutionens hjemmeside
- Handicapparkeringsforhold
- Selvstændig fysisk adgang til bygninger, fag- og klasselokaler, handicaptoulet og de områder, som benyttes af eleverne i pauserne
- Institutionernes retningslinjer og forhåndsprocedurer ifm. optag af elever med handicap
- Muligheden for frit at kunne følges med sine kammerater på institutionens arealer
- Adgangen til vejledning om støttemuligheder, institutionernes adgang til viden om støttemuligheder og samarbejdet med andre myndigheder i ansøgningsprocessen om støtte.

³ Bl.a. rapporter Ligebehandling af elever med handicap på erhvervsskoler, Institut for Menneskerettigheder, 2020 og Nødvendigt for nogle – godt for alle, tænketanken Perspektiv og Sammenslutningen af Unge med Handicap (SUMH), 2019.

⁴ Frafallstallet er ca. 30 % hos elever uden handicap på videregående uddannelser, mod ca. 50 % hos de elever, som har et handicap. Kilde: rapporten Nødvendigt for nogle – godt for alle, tænketanken Perspektiv og Sammenslutningen af Unge med Handicap (SUMH), 2019.

⁵ Deltagerantallet på brugerdelen af undersøgelsen var desværre meget lavt (>10 respondenter), og resultaterne kan her udelukkende betragtes som sekundære bidrag til det samlede billede af tilgængeligheden.

Vi spurgte desuden eleverne om:

- Tilgængeligheden havde indflydelse på valg af uddannelsesinstitution
- Det var vanskeligt at finde en tilgængelig skole tæt på bopælen
- Gennemførelse af uddannelsen.

Denne rapport indeholder undersøgelsens hovedkonklusioner. Rapporten medtager gennemsnitsresultater for alle deltagende institutioner. Den indeholder ikke resultater for de enkelte skoler.

Institutioner, som er interesserede i mere specifikke oplysninger om egne resultater, er velkomne til at henvende sig til UlykkesPatientForeningen.

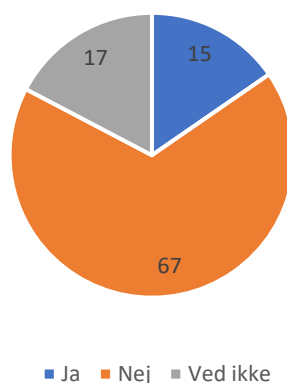
4. UNDERSØGELSENS RESULTATER

4.1 Valg af uddannelsessted

Kun 15 % af de deltagende institutioner angiver at have samlede informationer om den fysiske tilgængelighed på deres hjemmeside.

Dette er problematisk, da den manglende adgang til oplysninger kan gøre studievalget vanskeligere for mulige kommende elever og måske endda afskrække nogle elever fra at søge optagelse.

Er der et samlet sted på gymnasiets hjemmeside med information om den fysiske tilgængelighed på gymnasiet? (procent)

Tidligere og nuværende elever beskriver, at information om tilgængelighed fandtes, men at de ofte først fik den, når de selv henvendte sig til skolen.

Tilgængeligheden har i undersøgelsen dog kun begrænset indflydelse på elevernes valg af uddannelsesinstitution.

4.2 Fysisk og faglig tilgængelighed

Generelt er der gode fysiske adgangsforhold på de deltagende institutioner. Tilsvarende ses der ikke tegn på, at adgangsforholdene hæmmer elevernes muligheder for at få samme faglige udbytte af undervisningen som deres kammerater.

- 75 % har handicapparkering nær indgangen
- 98 % har uassisteret adgang til selve bygningen
- 90 % har uassisteret adgang til områder, som bruges til sociale aktiviteter og i pauserne
- 58 % har handicaptoiletter på alle etager (som antageligvis kan nås og benyttes i en normal pause)
- 82 % har uassisteret adgang til alle fagllokaler
- 90 % har uassisteret adgang til alle almene undervisningslokaler.

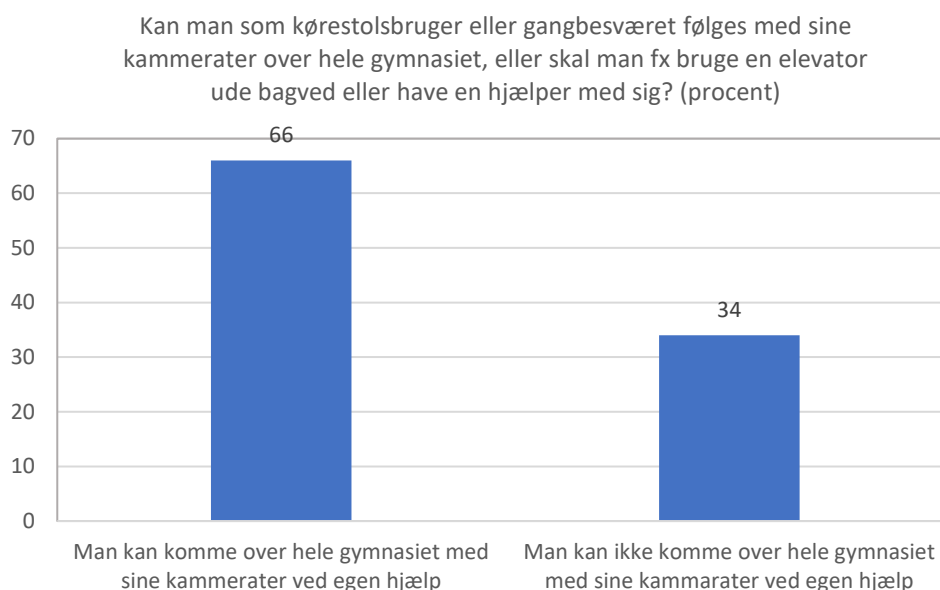
Også eleverne vurderer generelt den fysiske tilgængelighed som god.

Det bemærkes dog, at der i Bygningsreglementets § 48 faktisk er krav om, at: *”Bygninger, opholdsarealer og parkeringsarealer skal have adgangsforhold, der sikrer, at brugerne ved egen hjælp kan komme frem til dem, ind i dem samt frem til deres funktioner”.*

Selvom langt de fleste skoler tilsyneladende opfylder Bygningsreglementets krav, så er det problematisk, at der fortsat findes enkelte skoler, som formentlig ikke gør det.

4.3 Social tilgængelighed

Vi ved fra undersøgelser af de videregående uddannelser⁶, at mange studerende med handicap fravælger at deltage i sociale arrangementer i forbindelse med studiet, og der er god grund til at antage, at den manglende sociale integration også spiller en rolle i det store frafald i gruppen.

Også i den aktuelle undersøgelse tegner der sig et vist billede af, at det kan være svært at sikre social tilgængelighed.

Trods den generelt gode fysiske tilgængelighed oplyser lidt over 1/3 af skolerne, at det ikke er muligt for elever med handicap frit at følges med klassekammeraterne mellem timer eller på vej fra et undervisningslokale til et andet.

I stedet må disse elever fx benytte særlige adgangsveje (fragtelevatorer og lignende) for at komme til undervisning, eller de er afhængige af hjælp fra fx klassekammeraterne for at kunne færdes samme steder som de andre fra klassen.

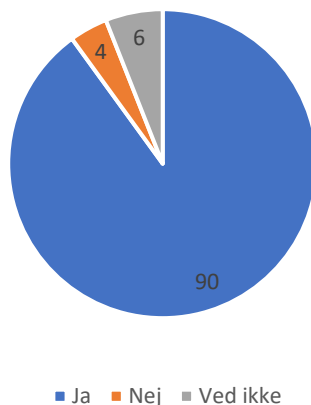
Blandt de elever, som har deltaget i undersøgelsen, ses også en vis tendens til, at det kan være svært at deltage fuldt ud i det sociale liv omkring uddannelsen. Særligt de arrangementer, som foregår udenfor skolen, beskrives som problematiske.

4.4 Adgang til støtte og vejledning

De danske gymnasier er generelt forholdsvis gode til at tilbyde deres elever vejledning om de støttemuligheder, de har. Hele 90 % af gymnasierne/hf tilbyder adgang til vejledning.

⁶ Nødvendigt for nogle – godt for alle, tænketanken Perspektiv og Sammenslutningen af Unge med Handicap (SUMH), 2019.

Har elever med fysiske funktionsnedsættelser adgang til vejledning om støttemuligheder hos en vejleder knyttet til uddannelsesinstitutionen?
(procent)

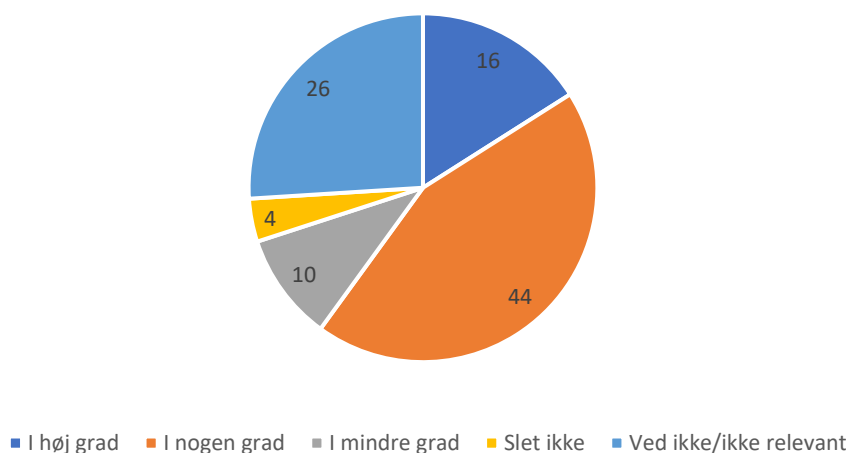

Dette betyder dog også, at hver 10. skole i dag ikke tilbyder støtte og vejledning til elever med handicap. Konsekvenserne af den manglende hjælp kan være store for den enkelte elev.

Uden hjælp til at søge om fx tilpasset fysisk udstyr og indretning, it-løsninger, praktisk hjælp, forlænget studietid og særlige prøvevilkår kan det blive unødigt svært og ofte uoverkommeligt for den enkelte at gennemføre uddannelsen. Blandt eleverne selv opleves vejledningen også som meget vigtig for at kunne gennemføre uddannelsen.

De fleste uddannelsesinstitutioner (60 %) oplever, at det er nemt at få tilstrækkelig viden om mulighederne for at få offentlig støtte til elever med handicap. Dog beskriver lidt over hver 10. (14 %) adgangen til information som dårlig.

Oplever I, at det er nemt at få den tilstrækkelige viden om de forskellige muligheder for offentlig støtte til elever med handicap?
(procent)

Tilsvarende forløber samarbejdet med de bevilligende myndigheder i de fleste tilfælde glat:

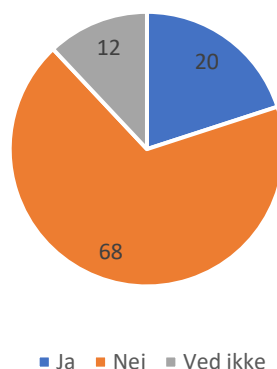
- 48 % oplever sjældent/aldrig problemer i processen
- 18 % oplever til tider problemer
- 2 % oplever i meget høj grad problemer i samarbejdet.

Det bemærkes, at der fra gymnasierne udtrykkes et ønske om en samlet hjemmeside under Undervisningsministeriet, hvor proces, støttemuligheder og udgiftsfordeling mellem skole og myndigheder fremgår klart og samlet.

4.5 Faste procedurer for optag af elever med handicap

Kun hver 5. skole har særlige på forhånd fastlagte retningslinjer eller procedurer, som træder i kraft, når en elev med handicap søger optagelse.

Har uddannelsesinstitutionen særlige retningslinjer eller forhåndsprocedurer ift. elever med handicap?

Dette betyder, at langt hovedparten af institutionerne håndterer denne elevgruppe på "ad hoc" basis. Man opfinder så at sige hjælpen og procedurerne forfra, hver gang man får en ny elev med et handicap ind ad døren. Denne tilgang må antages at være mindre organiseret og effektiv end en på forhånd fastlagt proces.

Vi så gerne, at flere skoler på forhånd havde gjort sig tanker om, hvordan de konkret organiserer et uddannelsesforløb for en elev med særlige fysiske behov. Dette ville formentlig give eleverne en mere smidig opstart og et forløb, hvor skolen i højere grad var gearet til rettidigt at imødegå de hjælpebehov, som kan opstå undervejs.